

Śląskie.
Pozytywna energia

Jak usprawnić finansowanie gospodarki wodnej w Polsce

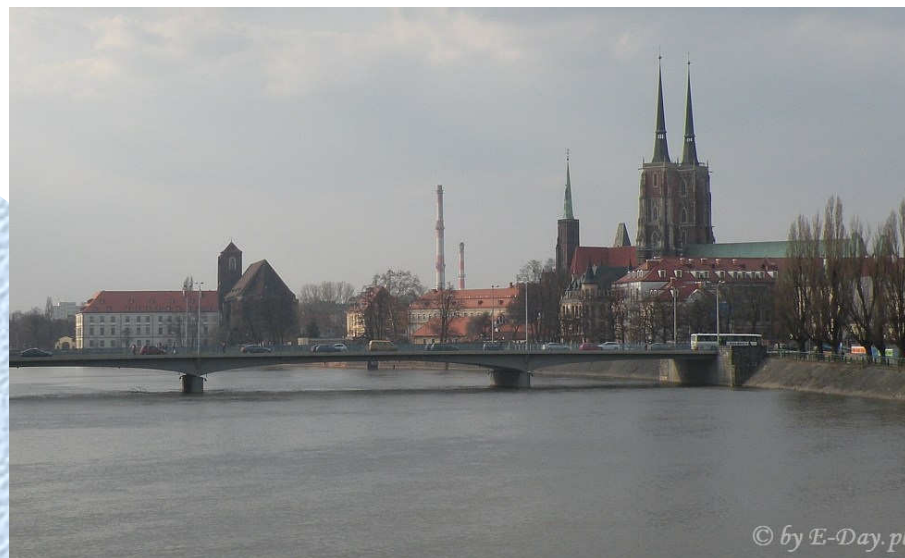
Posiedzenie Rady Gospodarki Wodnej
RW Małej Wisły i Górnej Odry
Gliwice, 15 grudnia 2010 r.

przygotowanie: dr inż. Ewa Owczarek-Nowak
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Jak jest teraz z finansowaniem gospodarki wodnej?

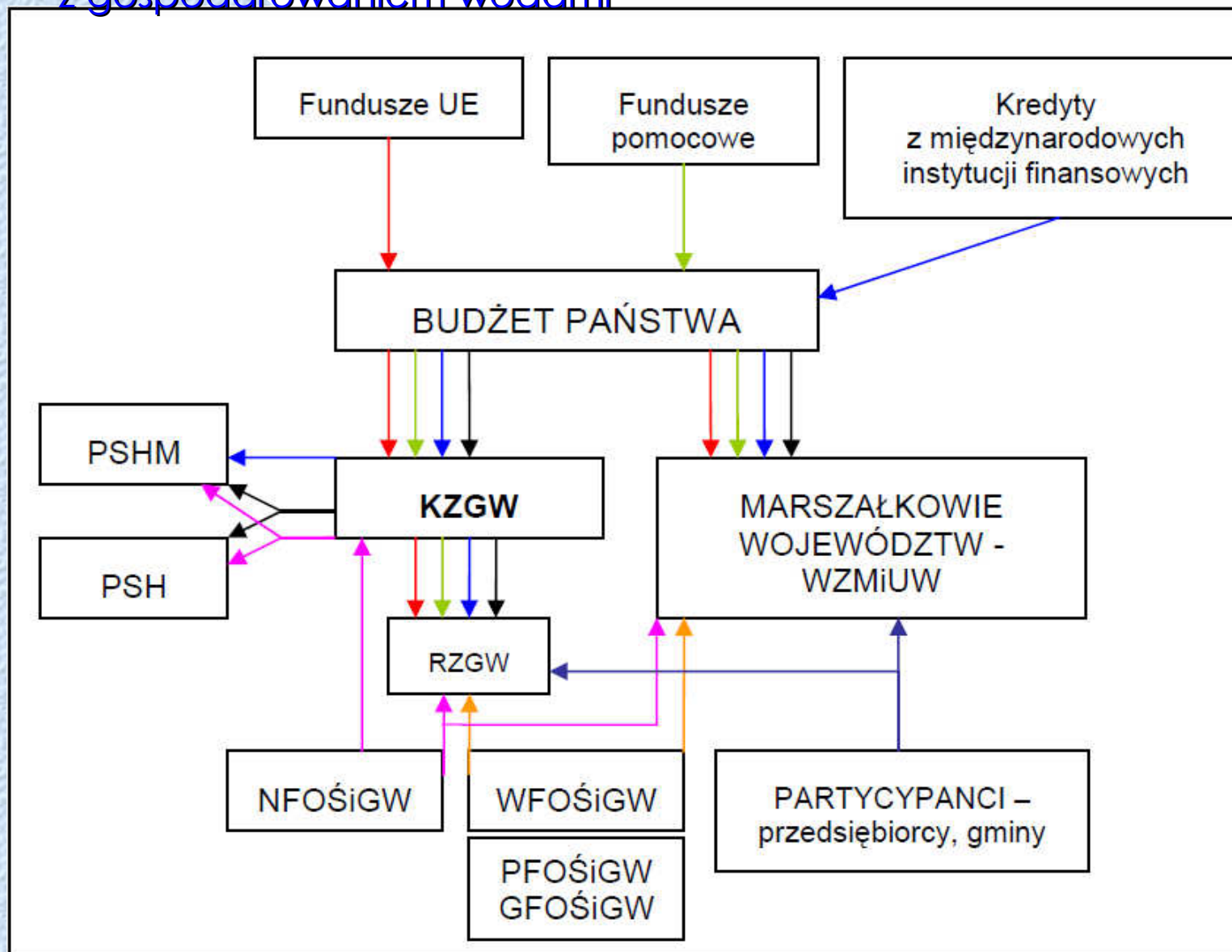
Śląskie.
Pozytywna energia

© by E-Day.pl

- ***budżet Państwa*** (m.in. cz.22 „gospodarka wodna” - MŚ, cz.41 „ochrona środowiska” – MŚ, cz. 83 „rezerwy celowe” - MF, cz.85 „zbiorczy budżet wojewodów” – wojewoda;
- ***środki UE*** (m.in. PO IiŚ, PROW 07-13, POIG, RPO
- ***środki zewnętrzne*** (m.in. NMF, SMF)
- ***środki NFOŚiGW, wfośigw***
- ***środki jst*** (gmin, powiatów, województw)
- ***środki prywatne***

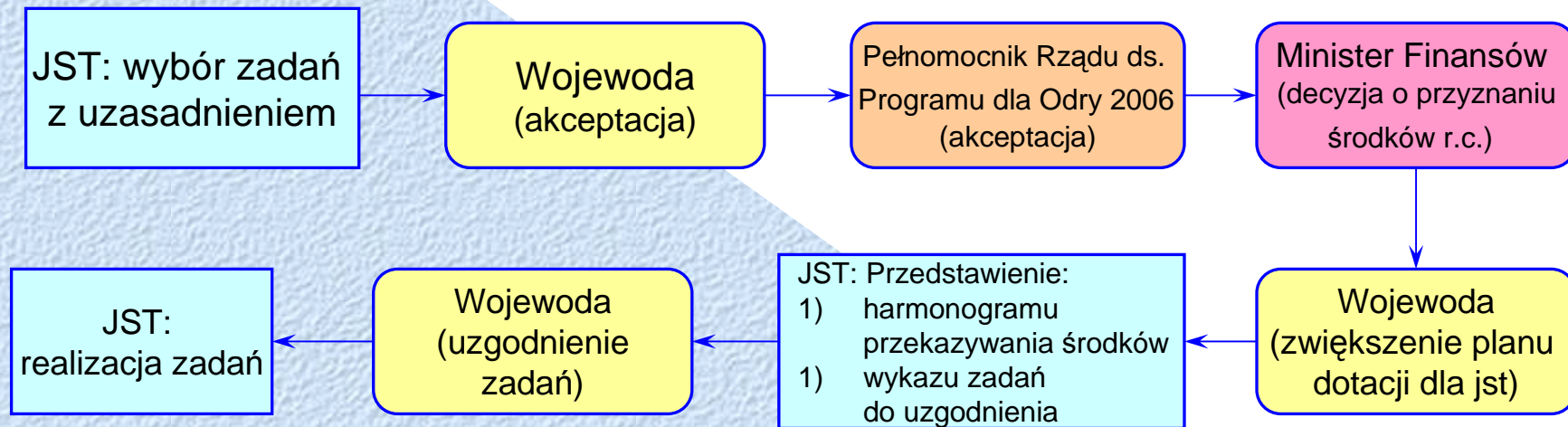
Przepływ środków na zadania rządowe związane z gospodarowaniem wodami

Źródło: projekt Polityki wodnej państwa

Przykładowa droga środków na zadania rządowe, zlecone samorządowi (Program dla Odry 2006)

etap planowania - przyznawanie środków:

Taka sama procedura obowiązuje w przypadku zmiany planów (np. przy wprowadzaniu nowych zadań).

Wyłanianie wykonawcy można rozpocząć dopiero po zapewnieniu finansowania danego zadania (zwiększeniu planu dotacji). Przy konieczności zachowania „roku budżetowego” oznacza to wzrost ryzyka niewykonania wszystkich zadań.

...jeszcze bardziej skomplikowana procedura obowiązuje w przypadku finansowania wyprzedzającego zadań realizowanych w ramach PROW...

Ilość środków na zadania rządowe związane z gospodarowaniem wodami, realizowane przez samorząd

Prace przy projekcie ustawy budżetowej na 2011 rok, dane dla województwa śląskiego, zadania z zakresu utrzymania wód i urządzeń wodnych, bez inwestycji, bez usuwania szkód:

- *szacunkowe potrzeby - c.a. 29 000 tys. zł*
- *realne możliwości racjonalnego wykorzystania - 15 000 tys. zł*
- *wniosek do projektu ustawy budżetowej - 15 000 tys. zł*
- *w materiałach do projektu ujęto - **1 700 tys. zł***

Majątek SP (dane w przybliżeniu) przypadający na tę kwotę:

- *c.a. 2,3 tys. kmb cieków wodnych*
- *c.a. 340 kmb obwałowań*
- *24 zbiorników wodnych*
- *3 przepompownie*
- *1,7 kmb kanałów*
- *512 szt.: jazy, stopnie wodne*

...innymi słowy, w praktyce rzeczywiste i uzasadnione potrzeby nie są szczególnie uwzględniane w planowaniu finansowania zadań rządowych z zakresu gospodarki wodnej...

Jakie mają być zasady finansowania gospodarki wodnej w Polsce?

„Nowy system instrumentów ekonomicznych”

- samofinansowanie gospodarki wodnej;
- pełne wdrożenie zasad „zanieczyszczający płaci”, „użytkownik płaci”, „pełen zwrot kosztów usług wodnych” (zasada internalizacji kosztów zewnętrznych, tzn. kosztami zewnętrznymi zostaną obciążeni ich sprawcy)
- system instrumentów ekonomicznych: opłaty/podatki za korzystanie z wód, mechanizmy ubezpieczeniowe, zachęty i sankcje finansowe oraz inne rozwiązania (mechanizmy rynkowe?)

Docelowo, gospodarka wodna ma się opierać na tym „nowym systemie instrumentów ekonomicznych”, z którego będą finansowane m.in. zarządzanie zasobami wodnymi, utrzymanie mienia SP i wód. Poza tym „nowym systemem” środki mają pochodzić z budżetu państwa, jst, funduszy ekologicznych i instrumentów pomocowych (w tym środki zewnętrzne)

O jakich potrzebach mówimy?

Potrzeby wodne:

- *dostawy wody pitnej, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków*
- *ochrona wody jako takiej (w tym również ochrona zasobów przyrodniczych)*
- *ochrona ludzi i mienia przed zjawiskami ekstremalnymi*
- *woda dla rolnictwa, rybactwa, przemysłu, energetyki*
- *woda dla transportu wodnego*
- *woda dla turystyki, rekreacji, sportu*

Koszty planowania i realizacji gospodarki wodnej na danym terenie:

- *akwizycja danych,*
- *planistyka,*
- *zaspokajanie zasadnych roszczeń,*
- *zadania inwestycyjne,*
- *utrzymanie bieżące,*
- *administracja, nadzór i kontrola*

Co się dzieje z dochodami płynącymi z wody?*

- *opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie poboru wód i zrzutu ścieków oraz kary za przekroczenia warunków korzystania ze środowiska - foś, wg podziału: gfośigw - 20%, pfośigw - 10%, wfośigw - 45,5 %, NFOŚiGW - 24,5%*
- *opłaty za użytkowanie gruntów pokrytych wodami - budżet państwa, NFOŚiGW*
- *opłaty za użytkowanie składników mienia SP (np. piętrzenia) - budżet państwa*
- *opłaty za oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego - NFOŚiGW*
- *opłaty legalizacyjne dla urządzeń wodnych wzniesionych bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego - budżet państwa*
- *opłaty melioracyjne i inwestycyjne - budżet państwa*
- *opłaty za przygotowanie i przetworzenie danych z katastru wodnego - NFOŚiGW*
- *opłaty za wydanie decyzji wodnoprawnych - budżet państwa*
- *opłaty za korzystanie ze śródlądowych dróg wodnych i urządzeń zlokalizowanych na wodach śródlądowych, stanowiących własność SP, czyli za: 1) żeglugę oraz przewóz ludzi lub towarów obiektami pływającymi; 2) holowanie lub sptaw drewna; 3) korzystanie ze śluz lub pochylni - NFOŚiGW*

* nie uwzględniłam opłat za wodę i odprowadzanie ścieków

Co się dzieje z dochodami płynącymi z wody?*

W województwie śląskim w 2007 roku łączne opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie poboru wód wyniosły 25 096 tys. zł, a za ścieki - 75 136 tys. zł.

W 2008 roku te liczby, odpowiednio, wynosiły 24 090 tys. zł oraz 66 343 tys. zł.

Co się dzieje z dochodami płynącymi z wody?

Dodatkowo, zmiany w przepisach o finansach publicznych wymusiły dodatkową „ucieczkę” środków finansowych z budżetów jednostek odpowiedzialnych za gospodarkę wodną, pozyskiwanych przez te jednostki. Stało się tak poprzez likwidację gospodarstw pomocniczych oraz rachunków dochodów własnych. Obecnie przychody, uzyskiwane przez te jednostki (np. z tytułu wykonywania uzgodnień, oceny projektów inwestycyjnych, niektórych usług), muszą być odprowadzone do budżetów „macierzystych”.

Ile kosztuje budowa niektórych urządzeń wodnych?

Poniższe kwoty należy traktować jako bardzo orientacyjne - rzeczywiste koszty budowy zależą od wielu czynników. Poniżej podaję jedynie orientacyjne wartości rbm: bez kosztów dokumentacji, wykupów i odszkodowań

Budowa obwałowania (jednostronnie, III klasa) – ok. 2 - 2,5 mln zł/kmb

Systematyczna zabudowa koryta rzeki (regulacja przekroju koryta, korekcja spadków podłużnych, umocnienia brzegów) – ok. 1 - 3 mln zł/kmb koryta

Budowa zbiornika wodnego (rez. pow. ok. 0,5 mln m³) – ok. 15 mln zł (budowa suchego zbiornika Racibórz Dolny, rez. pow. 170 mln m³ – ok. 1,5 mld zł)

Budowa kanału (kanał melioracyjny, nieżeglowny, szer. ok. 3 m) – ok. 5 mln/kmb

Kompleksowe zabezpieczenie powodziowe niewielkiego miasta (m.in. 4,7 km wałów p.pow., 4 km rowów odwadniających, mury kamienne - 2,1 km, przebudowa drogi z budową mostu) – ok. 21 mln zł

Ile kosztuje utrzymanie niektórych urządzeń wodnych?

Poniższe kwoty należy traktować jako bardzo orientacyjne - rzeczywiste koszty utrzymania (eksploatacja, konserwacja i remonty) zależą od wielu czynników. Oczywiście, takie zadania dla poniższych obiektów, jak przebudowy, rozbudowy, odbudowy są znacznie kosztowniejsze

Roczny koszt utrzymania obwałowania (jednostronnie) – ok. 20 000 zł/kmb

Roczny koszt utrzymania uregulowanego koryta rzeki (systematyczna, ciężka zabudowa, np. taka jak w centrach miast) - ok. 50 - 100 tys. zł/kmb koryta

Roczny koszt utrzymania uregulowanego koryta rzeki (umocnienia faszynowe, korekcja progowa) - ok. 60 tys. zł/kmb koryta

Roczny koszt utrzymania nieuregulowanego koryta rzeki - ok. 0 - 40 tys. zł/kmb koryta

Roczny koszt utrzymania niewielkiego zbiornika wodnego (pow. lustra ok. 5 ha) – ok. 50 tys. zł (bez dużych remontów)

Jak to robią inni?

Holandia:

- *pełne wdrożenie zasady „użytkownik płaci” – niezależność od dotacji budżetu państwa*
- *jeśli nie można obciążyć użytkownika, obciąża się społeczność lokalną*
- *budżet prowincji (regionów) i państwa łoży na zadania ponadregionalne*
- *rzeczywisty udział społeczeństwa w gospodarce wodnej: zarządy wodne*
- *odpowiedzialność i finansowanie: gmina pobiera opłaty za dostawy wody pitnej i odebranie ścieków i realizuje te zadania*
- *zarządy wodne ustalają i pobierają opłaty za wprowadzanie substancji do wód oraz za ochronę przeciwpowodziową (realizują zadania z zakresu utrzymywania urządzeń)*

Jak to robią inni?

Belgia:

- *pogląd Federalnego Rządu Belgii: pełne wdrożenie zasady „użytkownik płaci” nie zawsze daje dobre rezultaty (ograniczenie dostępności wody i pogorszenie jej jakości)*
- *Rezolucja Wodna – dostęp do wody jest prawem człowieka. Prawo to przeniesiono do Konstytucji. W efekcie każde gospodarstwo ma gwarantowane prawo do pewnej ilości wody, jednak system opłat promuje oszczędne jej zużycie*
- *zadania z zakresu ochrony przed powodzią są realizowane przez rządy regionalne (przez agencje rządowe) i rząd federalny*

Jak to robią inni?

Czechy:

- *zadania z zakresu utrzymania wód są realizowane przez zarządy rzek – spółki skarbu państwa*
- *zarządy rzek ustalają i pobierają opłaty za usługi wodne (a więc mogą liczyć na opłaty za pobór wód, przychody z produkcji energii elektrycznej, opłaty za retencjonowanie wody)*
- *jest możliwa pomoc finansowa budżetu państwa, na zasadach określonych w czeskim prawie wodnym*

Dania:

- *zadania z zakresu doprowadzania wody i odprowadzania ścieków realizują gminy i zadania te są całkowicie finansowane z opłat za wodę i ścieki*
- *istnieje szczelny i funkcjonalny system opłat, podatków i subwencji, który pozwala na finansowanie gospodarki wodnej.*
- *zadania z zakresu zarządzania wodami realizują władze lokalne i regionalne*

System finansowania gospodarki wodnej powinien...

- *umożliwiać, a nawet wymuszać rzetelny rachunek ekonomiczny działania (czy lepiej płacić odszkodowania za rzeczywiste straty w plonach, czy lepiej wybudować urządzenia chroniące pole przed zalaniem? Jak uwzględnić koszty ekologiczne, zasobowe, ale także i społeczne?)*
- *zostać dostosowany do specyfiki gospodarki wodnej (kilkuletnie okresy rozliczeniowe zamiast roku budżetowego, mechanizmy pozwalające na błyskawiczną reakcję w sytuacji kryzysowej)*
- *w większym stopniu uwzględniać uzasadnione potrzeby*
- *łączyć odpowiedzialność za (nie)wykonanie zadania z odpowiedzialnością za decyzję o jego (nie)sfinansowaniu (innymi słowy, dysponentem puli środków na wodę powinien być ten, kto zarządza wodą, a więc ten, kto za nią odpowiada).*
- *pieniądz płynący z wody powinien do niej powracać najkrótszą drogą*
- *więcej decyzyjności i kontroli wydatkowania środków w społeczności, której te decyzje dotyczą (społeczność zlewni, regionu wodnego, dorzecza)*

...ale rozmawiając o pieniądzach, należy pamiętać, że...

Aby gospodarowanie wodami z uwzględnieniem postulatów płynących z prawa krajowego oraz z Ramowej Dyrektywy Wodnej było możliwe, konieczne jest nie tylko rozwiązanie problemu finansowania gospodarki wodnej, ale również zintegrowanie „systemu instrumentów ekonomicznych” z udoskonalonym systemem prawnym oraz zoptymalizowaną strukturą administracyjną.

Ponadto, z uwagi na fakt, że dostępność i jakość wody ma dla każdego fundamentalne znaczenie, koniecznym wydaje się wdrożenie mechanizmów skutecznego udziału wszystkich zainteresowanych stron w podejmowaniu najważniejszych decyzji związanych z zasobami wodnymi.

Śląskie.
Pozytywna energia

Dziękuję za uwagę!

*Życzę Państwu
radosnych Świąt
i wszelkiej pomyślności
w Nowym Roku!*

© by E-Day.pl